

Hoorzitting Commissie Binnenlandse Zaken 26 mei 2026 – Migranten op doortocht

Over Vluchtelingenwerk Vlaanderen.

Vluchtelingenwerk Vlaanderen komt op voor de rechten van mensen op de vlucht en voor een rechtvaardig asiel- en migratiebeleid. Het is een netwerkorganisatie die sinds 1987 actief is in Vlaanderen en Brussel en inmiddels 86 leden telt. Die leden bestaan uit professionele middenveldorganisaties en vrijwilligersgroepen die heel lokaal in Vlaanderen of Brussel actief zijn.

Inleiding

Gezien de beperkte tijd van onze tussenkomst focussen we op twee vaststellingen die volgens ons centraal moeten staan in uw werkzaamheden over de oversteek naar het Verenigd Koninkrijk via small boats:

Eén: wie deze oversteek waagt, is in de regel een persoon met een reële beschermingsnood, een slachtoffer van professionele smokkelnetwerken die verdienen op de wanhoop van mensen.

Twee: het huidige beleid van "stopping the boats" – onderscheppen op en aan zee – doodt mensen. Dat is de conclusie van een recent wetenschappelijk onderzoek. Wie smokkelaars effectief wil aanpakken, moet dat doen op land, op het niveau van de netwerken, en niet door de migranten zelf op te jagen.

Op basis hiervan formuleren we concrete aanbevelingen.

1. Het profiel van migranten op doortocht: mensen met beschermingsnoden

Algemeen profiel

Het Britse Home Office gaf in februari 2026 inzicht in de aankomsten van 2025. De vijf meest voorkomende landen van herkomst zijn Eritrea, Afghanistan, Iran, Soedan en Somalië. Sinds 2018 dient 95 procent van wie via small boats in het VK aankomt een asielaanvraag in. Tussen 2018

en 2025 kreeg gemiddeld 62 procent van die asielzoekers ook effectief een beschermingsstatuut. Het gaat dus vaker wél dan niet om mensen met een gegronde beschermingsnood.¹

Dat profiel komt overeen met wat we in België vaststellen. In het detentiecentrum van Brugge, dat we via de Move-coalitie wekelijks bezoeken, kwamen op 14 april zo'n twintig nieuwe bewoners binnen, afkomstig uit Iran, Irak, Afghanistan, Palestina, Somalië, Soedan en Tanzania. Bijna allemaal worden ze er vastgehouden met het oog op een terugkeer naar de EU-lidstaat van hun eerste aankomst of wegens een erkenning als vluchteling in een andere EU-lidstaat.

Dit zijn dus in veel gevallen mensen die smokkelaars hebben betaald om aan oorlog, vervolging of foltering te ontsnappen. Zij zijn slachtoffers – eerst in hun land van herkomst, vervolgens onderweg, en, zoals we hierna tonen, opnieuw in Europa. Ofwel is het Verenigd Koninkrijk hun onmiddellijke doel, omdat ze daar familiebanden hebben. Ofwel is de reden dat ze makkelijker kunnen integreren doordat er geen identiteitskaart nodig is. Ofwel hebben ze al een migratietraject achter de rug binnen de Europese Unie zonder perspectief.

Niet-begeleide minderjarigen: de meest kwetsbare groep

Bijna één op de vijf personen die in 2025 het VK werd binnengesmokkeld was minderjarig.² Dankzij het outreachproject Xtra Mena van Caritas International³ beschikken we over gedetailleerde kennis van deze groep. In 2025 alleen had het team contact met 481 niet-begeleide minderjarigen op doortocht, het merendeel afkomstig uit Oost-Afrika.

Deze jongeren zijn zonder uitzondering zwaar getraumatiseerd. 95 procent reisde via Libië, waar ze werden blootgesteld aan gevangenschap, foltering en seksueel geweld. Door de recente stijging van de smokkelprijzen blijven veel minderjarigen langer in Libische detentie hangen. Caritas verwacht in de komende maanden een nog zwaarder getraumatiseerde groep te ontmoeten en stelt nu al een sterk toegenomen nood aan psychiatrische zorg vast.

Sinds de "one in one out"-deal tussen het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk in september 2025 in werking trad, werden in het VK 76 minderjarigen opgesloten in centra voor volwassenen in afwachting van een leeftijdsbepaling.⁴ Wij stellen vast dat dit ook in België gebeurt. De afgelopen maand ontmoetten bezoekers van de Move coalitie 5 bewoners die verklaarden minderjarig te zijn. Intussen werden er drie onder hen terug vrijgelaten. Onder hen de volgende profielen: een Afghaanse jongen van 16, in het bezit van een kopie van zijn identiteitskaart, en een jongen uit Guinee die verklaarde 14 jaar te zijn. Beiden werden als meerderjarig geregistreerd en bleven weken in detentie tot er een schorsingsberoep was ingediend bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen.

Een minderjarige die foltering en seksueel geweld in Libië heeft overleefd, hoort niet in een detentiecentrum voor volwassenen. Niet in het VK, niet in Frankrijk, en niet in België.

¹ UK Home Office, How many people come to the UK via illegal entry routes, 26 februari 2026, <https://www.gov.uk/government/statistics/immigration-system-statistics-year-ending-december-2025/how-many-people-come-to-the-uk-via-illegal-entry-routes>.

² Idem.

³ Caritas International, Niet begeleide minderjarigen 'op doorreis' in België. Het belang van pre-opvang en specifieke begeleiding, 2023, https://www.caritasinternational.be/wp-content/uploads/2023/12/2023-10_NBMVs-op-doorreis.pdf.

⁴ The Guardian, UK has detained 76 'age-disputed' children under one in, one out scheme, 5 april 2026, <https://www.theguardian.com/uk-news/2026/apr/05/uk-detained-age-disputed-migrant-children-one-in-one-out-scheme>.

2. Het huidige beleid van onderschepping doodt

Een recent rapport van Border Forensics en het CenSoF (Universiteit Bristol), met de titel *How "Stopping the Boats" Kills*, brengt de menselijke kost van het huidige beleid systematisch in kaart. De vaststelling is hard: sinds 1999 stierven 525 mensen bij de oversteek⁵; een kwart van die doden – 129 – viel in de laatste drie jaar. Vanaf de zomer van 2023 stijgt het aantal dodelijke incidenten in het Kanaal sterk, terwijl het aantal aankomsten in het VK net daalt. Het beleid stopt de migratie dus niet – het verhoogt de dodelijkheid van de overtocht.⁶

Het rapport identificeert drie mechanismen:

Mechanisme 1 – Verstoring van materiaal leidt tot slechtere, overvolle boten

Door intensieve politieacties en internationale samenwerking worden kleinere boten en degelijk materiaal schaarser. Smokkelaars schakelen over op grotere maar veel gammelere opblaasboten, die gevaarlijk overbeladen zijn. Mensen kunnen hun reis bovendien niet zelf organiseren en worden volledig afhankelijk van professionele netwerken. Het rapport documenteert gevallen waarbij mensen letterlijk verpletterd werden in overvolle boten.⁷ Deze netwerken dwingen mensen op doortocht om onder de radar te verdwijnen.

De Belgische vertaling van dit mechanisme is zichtbaar in het werk van Dokters van de Wereld in Zeebrugge: het aantal hulpvragen stijgt niet, omdat smokkelaars hun "klanten" opdragen te wachten op vastgelegde schuillocaties, afgeschermd van hulpverleners. Wie de oversteek wil maken, moet onder de radar verdwijnen. Zo blijven deze mensen onbereikbaar voor bescherming.

De geprofessionaliseerde smokkelnetwerken, raken bovendien meer en meer versnipperd, waar de 'markt' voorheen gedomineerd werd door vijf grote groepen. Hierdoor zien experts ook meer onderling benedegeweld en concurrentie. Dit leidt daarnaast tot toegenomen veiligheidsrisico's voor de politiediensten. Een politiebeleid dat slachtoffers van mensensmokkel aanmoedigt om tegen hun smokkelaars in actie te komen, zou deze trend kunnen doorbreken.⁸

Mechanisme 2 – Verharding van het politieoptreden aan de kust en op zee leidt tot meer slachtoffers

Getuigenissen en geografische analyses tonen dat steeds meer vertrekken haastig en chaotisch verlopen, vaak onder druk van politie-interventies op stranden en in duinen. Boten vertrekken sneller, slechter voorbereid en vanaf gevaarlijkere locaties. Het rapport stelt vast dat steeds meer doden vlakbij de Franse kust vallen: het gevaar ligt niet enkel op zee, maar ook in de omstandigheden van het vertrek zelf.⁹

Ook hier is er een Belgische dimensie. Het groeiende aantal small boats dat vanuit België vertrekt om voor de Franse kust de oversteek te maken, wordt door contactpersonen bij het Border Cross Forum rechtstreeks verklaard door de toegenomen arrestaties in Frankrijk. Repressie aan de kust verlegt het probleem – ze lost het niet op, en ze maakt het dodelijker.

⁵ Deze cijfers liggen in dezelfde lijn als die van IOM, die 370 vermiste of gestorven migranten tellen sinds 2014. IOM, Missing Migrants Project, laatst geconsulteerd op 18 mei 2026, https://missingmigrants.iom.int/region/europe?region_incident=All&route=3896&incident_date%5Bmin%5D=&incident_date%5Bmax%5D=.

⁶ Border Forensics en CenSoF (Universiteit Bristol), *How 'stopping the boats' kills. A digital counter-forensic investigation of the human cost of the UK's externalised border in the Channel*, maart 2026, <https://cloud.borderforensics.org/s/rAmYnmD2LD9aQLS?dir=/&editing=false&openfile=true> (pp. 6-9).

⁷ Idem (pp. 10-16; 28-35).

⁸ Idem (pp. 46).

⁹ Idem (pp. 36-44; 52-57).

Wij spraken in aanloop van deze hoorzitting met het Maritiem Reddings- en Coördinatiecentrum (MRCC). Zij geven duidelijk aan dat de paar pogingen die ze ondernamen om small boats in te klemmen en actief te begeleiden naar de kust met een onverantwoord gevaar voor de inzittenden gepaard gaat, net als pogingen om opvarenden gedwongen van een small boat te verwijderen. Bij motorpech is er geen verzet. Ze registreerden geen geweldincidenten. Actieve intercepties op zee zijn naar hun mening, in de huidige context, niet te verzoenen met de SAR-principes.

Mechanisme 3 – Surveillance verschuift van redding naar repressie

Luchttoezicht wordt officieel voorgesteld als ondersteuning voor reddingsoperaties. Uit analyse van vluchtgegevens en beleidsdocumenten blijkt echter dat surveillance in Frankrijk vooral wordt ingezet voor politiecoördinatie, opsporing en vervolging. In deze context betekent meer technische controlecapaciteit niet méér bescherming van mensenlevens – ze betekent méér afschrikking en dus méér doden.¹⁰

De aard van de smokkelnetwerken zelf

Het jaarverslag van Myria bespreekt uitgebreid een casus rond een Koerdisch smokkelnetwerk met small boats. Die casus toont in detail hoe smokkelmarkten reageren op repressie: na het Essex-drama van 2019, waarbij 39 Vietnamese migranten in een koelwagen stierven, werd de Vietnamese smokkelmarkt in 2022 net meer winstgevend. Getuigenverslagen beschrijven gammele small boats met geïmproviseerde motoren en passagiers die overduidelijk doodsangsten uitstaan.¹¹

Hoe harder mensen op doortocht opgejaagd worden, hoe afhankelijker ze worden van precies die criminele netwerken die men zegt te willen bestrijden. Smokkelaars worden professioneler, vragen hogere prijzen en nemen grotere risico's – risico's die volledig gedragen worden door hun klanten. Dat is geen onbedoeld neveneffect van het huidige beleid; het is het structurele resultaat ervan.

3. Aanbevelingen

Vluchtelingenwerk Vlaanderen pleit voor een duidelijke verschuiving in het beleid: weg van een aanpak die de migrant viseert, naar een aanpak die de netwerken viseert en de migrant als slachtoffer met rechten behandelt.

A. Stop met interveniëren tegen migranten op zee en aan de kust – verschuif de inzet naar het ontmantelen van smokkelnetwerken

- Intervenier niet op zee: overladen small boats met opvarenden die geen zwemvest aanhebben en niet kunnen zwemmen kan je niet, tegen hun wil, veilig van boord halen. Investeer daarentegen in meer personeel bij de reddingsdiensten om in goede omstandigheden te kunnen ingrijpen in geval van nood.
- Stop de Belgische operationele en financiële bijdragen aan onderscheppingsoperaties die haastige en chaotische vertrekken uitlokken. Onderzoek toont aan dat zulke operaties levens kosten, geen levens redden.

¹⁰ Idem (pp. 45-51).

¹¹ Myria, Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2025: “Slachtoffers zien en horen”, 8 december 2025, <https://www.myria.be/nl/publicaties/jaarverslag-mensenhandel-en-mensensmokkel-2025-slachtoffers-zien-en-horen> (pp. 78 e.v.).

- Geen Belgische deelname aan luchtsurveillance die in de praktijk gericht is op opsporing en vervolging in plaats van op redding.
- Geen strandinterventies of arrestatiegolven die boten dwingen tot vroegtijdig, onveilig vertrek.
- Verschuif de vrijgemaakte capaciteit naar gerichte, internationaal gecoördineerde onderzoeken op land: opsporing, vervolging en ontmanteling van de netwerken op het niveau waar de criminele winsten gemaakt worden. Dat is ook waar daders kwetsbaar zijn – niet aan de waterlijn, maar in hun financiële en logistieke structuren.

Kortom: treedt hard op tegen de daders, niet tegen de slachtoffers

B. Behandel migranten op doortocht als personen met rechten, niet als verdachten

- Identificeer kwetsbare personen sneller. Artikel 12 van de Screeningverordening van het EU-Pact voor Asiel en Migratie biedt hiervoor het kader. Investeer in degelijke opleiding van de betrokken ambtenaren rond kwetsbaarheden en verblijfsprocedures.
- Garandeer toegang tot opvang, juridische informatie en bescherming.
- Waak er actief over dat niet-begeleide minderjarigen niet in detentie terechtkomen – ook niet in afwachting van het resultaat van een leeftijdstest. Voorzie in opvang, professionele begeleiding en voogdij.¹² Laat het hoger belang van het kind effectief primeren.
- Behandel slachtoffers van mensensmokkel of uitbuiting niet als potentiële daders. België beschikt sinds 2007 als enige EU-lidstaat over een bijzonder beschermingsstatuut voor slachtoffers van mensensmokkel met verzwarende omstandigheden. Recent onderzoek van Myria en het NICC toont aan dat dit statuut nauwelijks wordt toegepast en weinig bekend is. We bevelen aan dit rapport grondig te bestuderen en de toepassing ervan structureel te versterken.

Conclusie

De paradox van het huidige beleid is hard: hoe meer middelen naar het onderscheppen van migranten gaan, hoe lucratiever en professioneler de smokkelnetwerken worden, en hoe meer doden vallen in het Kanaal. Die doden zijn geen tragisch ongeval. Zij zijn een meetbaar gevolg van politieke keuzes – keuzes die ook in deze zaal meegemaakt worden.

Wij vragen u één ding: focus de Belgische inzet op het ontmantelen van smokkelnetwerken op land, en stop met interventies die mensen op zee dwingen tot dodelijke routes. Het is de enige aanpak die zowel de slachtoffers beschermt als de daders effectief raakt. Als volksvertegenwoordiger draagt u verantwoordelijkheid tegenover uw kiezers, maar ook tegenover de kwetsbare mensen wier leven afhangt van de wetten en beleidskeuzes die hier genomen worden.

¹² Caritas International, Niet begeleide minderjarigen ‘op doorreis’ in België. Het belang van pre-opvang en specifieke begeleiding, 2023, https://www.caritasinternational.be/wp-content/uploads/2023/12/2023-10_NBMVs-op-doorreis.pdf; en Faustine Douillard en Chloé Lailler, La protection des enfants non accompagnés à la frontière Franco-Britannique, réflexions des acteurs de terrain œuvrant auprès des MNA en errance, mei 2025, <https://utopia56.org/wp-content/uploads/2025/10/Rapport-expertise-MNA-Nord-2025.pdf>.

Bibliografie

Onze tussenkomst op deze hoorzitting is gebaseerd op een brede bevraging bij onze leden, waaronder Caritas International, Dokters van de Wereld, Jesuit Refugee Service en verschillende vrijwilligersgroepen die al jarenlang werken rond dit thema het thema van migranten op doortocht.

Ook zijn we geconnecteerd met Europese partners. Bijzondere dank voor deze voorbereiding gaat naar het Cross Border Forum (een transnationaal netwerk van middenveldorganisaties die werken rond migranten op doortocht die het Kanaal trachten over te steken) en ECRE.

Border Forensics en CenSoF (Universiteit Bristol), How 'stopping the boats' kills, A digital counter-forensic investigation of the human cost of the UK's externalised border in the Channel, maart 2026, <https://cloud.borderforensics.org/s/rAmYnmD2LD9aQLS?dir=/&editing=false&openfile=true>

Caritas International, Niet begeleide minderjarigen 'op doorreis' in België, Het belang van pre-opvang en specifieke begeleiding, 2023, https://www.caritasinternational.be/wp-content/uploads/2023/12/2023-10_NBMVs-op-doorreis.pdf

Faustine Douillard en Chloé Lailier, La protection des enfants non accompagnés à la frontière Franco-Britannique, réflexions des acteurs de terrain oeuvrant après des MNE en errance, mei 2025, <https://utopia56.org/wp-content/uploads/2025/10/Rapport-expertise-MNA-Nord-2025.pdf>

IOM, Missing Migrants Project., laatst geconsulteerd op 18 mei 2026, https://missingmigrants.iom.int/region/europe?region_incident=All&route=3896&incident_date%5Bmin%5D=&incident_date%5Bmax%5D=

Myria, Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2025: "Slachtoffers zien en horen". 8 december 2025, <https://www.myria.be/nl/publicaties/jaarverslag-mensenhandel-en-mensensmokkel-2025-slachtoffers-zien-en-horen>

NICC, Myria, Het Belgische smokkelstatuut, Een onderbelicht instrument in de strijd tegen mensensmokkel en de bescherming van slachtoffers, maart 2026, https://www.myria.be/nl/publicaties/het-belgische-smokkelstatuut-een-onderbelicht-instrument-in-de-strijd-tegen-mensensmokkel-en-de-bescherming-van-slachtoffers?utm_source=chatgpt.com

UK Home Office, How many people come to the UK via illegal entry routes, 26 februari 2026, <https://www.gov.uk/government/statistics/immigration-system-statistics-year-ending-december-2025/how-many-people-come-to-the-uk-via-illegal-entry-routes>